

Jornades de Foment de la Investigació

**LES TERTÚLIES
LITERÀRIES DIALÒ-
GIQUES: PARAULES
PER A TRANSFOR-
MAR**

Autors

Vicent PALLARÉS.

El propòsit d'aquesta comunicació és ajudar a donar a conèixer una de les experiències més interessants relacionades amb l'àmbit de la didàctica de la llengua i la literatura que s'estan portant a terme en aquest moment amb un marcat esperit interdisciplinari en l'educació literària de persones adultes, com són les tertúlies literàries.

1. QUÈ SÓN?

Les tertúlies literàries dialògiques són una activitat cultural i educativa que s'està desenvolupant en diferents tipus d'entitats -com escoles de persones adultes, associacions de mares i pares, grups de dones o entitats culturals i educatives- on un grup de persones es reuneixen al voltant d'un llibre per a reflexionar i dialogar al voltant d'ell.

Els resultats d'aquesta activitat són contundents. La tertúlia literària a través de la seua metodologia aconseguix que persones que mai hagen llegit un llibre, apleguen a gaudir de les obres de la literatura clàssica universal.

Tertúlia literària dialògica a Castelló de la Plana

2. LES TERTÚLIES LITERÀRIES DIALÒGIQUES A L'ESTAT ESPANYOL

El naixement i el desenvolupament de les tertúlies literàries dialògiques ha tingut lloc en un determinat context social i cultural a l'Estat Espanyol. Encara que les tertúlies literàries es van desenvolupar com a programes de lectura en educació de persones adultes durant els anys 80, els seus orígens els hem de trobar en els moviments socials i culturals del segle XIX. Per a entendre el significat i la influència de les tertúlies literàries com a experiència educativa transformadora i com a motor de canvi inclosa

en l'educació de persones adultes, hem de tenir en compte la rellevància de la il·lustració de la classe treballadora. Avui l'educació de persones adultes va cap a un procés de democratització seguint les tendències de la societat.

Els i les participants s'estan organitzant i demanen el compartir amb ells mateixos la presa de decisions. En aquest moviment, ells estan reinventant l'educació popular i les tertúlies literàries són una de les claus del programes que promouen (Soler, 2001).

La tertúlia literària dialògica va néixer en 1980 en l'escola d'adults de La Verneda-Sant Martí, un barri obrer de Barcelona. Els anys 80 van ser uns anys de transició en l'Estat Espanyol. La Dictadura va acabar en 1975 i es va indicar un període de transició democràtica que va acabar cap a mitjans dels anys 80. Durant aquests anys l'educació de persones adultes espanyola ha experimentat un gir complet des d'un model compensatori que el règim dictatorial havia imposat a un model més democràtic. En aquest nou marc, un grup d'educadors/es crítics/ques de La Verneda-Sant Martí van crear una tertúlia literària inspirats/des en les iniciatives de l'educació llibertària que van florèixer a final del s. XIX i principis del s. XX.

El primer precedent de les tertúlies literàries el podem trobar en la tradició dels cercles literaris que van començar durant el segle XVIII amb el naixement de les *Sociedades Económicas de Amigos del País*. Aquestes societats van ser creades per a subministrar cursos de nit per a treballadors i gent pobra, organitzant trobades nocturnes per a reunir-se i conversar. Aquests cercles literaris continuaren en els ateneus populars del segle XIX, on les conferències, els cursos culturals i les activitats van ser mantingudes amb la intenció d'estendre una educació general per a tot el món. Desafortunadament, totes eixes institucions van ser dràsticament aturades en 1939, al final de la Guerra Civil amb la imposició de la Dictadura de Franco.

Per a descriure l'evolució de l'educació d'adults en l'Estat espanyol en general i en les tertúlies literàries en particular distingim entre tres períodes:

1. Des del segle XVIII fins a la II República (1850-1936): Emergència i rellevància dels ateneus de treballadors i treballadores.
2. Des de la Guerra Civil fins a la fi de la Dictadura (1936-1975): Lluita contra el feixisme i la regressió cultural posterior
3. Des de la Transició democràtica fins als nostres dies (1976-2004): Floreixement de l'esperit democràtic en educació.

3. LES TERTÚLIES LITERÀRIES EN UNA EDUCACIÓ D'ADULTS DEMOCRÀTICA

En una societat que està esdevenint cada cop més dialògica i on s'està donant una nova forma a les estructures organitzatives, hi ha noves possibilitats per al diàleg horitzontal i la ciutadania activa. Com a resultat, nous canals i projectes que centren la radicalització de la democràcia estan emergint. En aquest escenari el moviment Educació Democràtica d'Adults (EDA) ha sorgit recentment en l'Estat Espanyol seguint les tendències democràtiques i dialògiques, particularment en la societat civil.

La tertúlia literària dialògica amb la seua naturalesa democràtica i els seus participants actius ha esdevingut un motor per a promoure el moviment.

El moviment EDA (Educació Democràtica d'Adults) representa els interessos de la gent a la qual la manca d'estudis acadèmics ha exclòs de les posicions en una societat literada i dels moviments socials que lluiten per l'emancipació social.

L'EDA està promoguda per CONFAPEA (*Confederación de Asociaciones de Educación de Personas Adultas*), amb el suport de la *Red de Educación Democrática de Personas Adultas* i el *Grupo 90* (*Red Española de investigadoras y escolares en educación de adultos.*)

4. EL MOVIMENT DE PARTICIPANTS I LA SEUA CARTA DE DRETS

El moviment de participants coordinat per CONFAPEA a nivell nacional té com a principal objectiu la promoció d'un model de persones adultes educatiu participatiu, democràtic i transformatiu. Així, elles estan promovent un model social d'educació on es reconeixen les veus, interessos i necessitats dels seus participants. Per mitjà d'aquestes associacions i federacions, les persones participants s'organitzen elles mateixes no sols per a lluitar pels seus drets educatius, sinó també per a participar en la societat en el sentit ampli.

Un tema clau en CONFAPEA és la seua *Declaració dels Drets dels Participants*. Aquesta declaració de drets està composta per 13 articles que esdevenen una afirmació pública en els quals els i les participants en processos educatius de persones adultes afirmen la seua voluntat d'uns drets que els permeten tenir una educació adaptada als seus interessos i definida per mitjà del consens.

5. MIL I UNA TERTÚLIA LITERÀRIA DIALÒGICA

Les tertúlies literàries estan esdevenint un moviment social amb CONFAPEA i els/les participants estan estenent la seua experiència de lectura dialògica mitjançant un projecte anomenat *Mil i una tertúlia literària dialògica*.

L'extensió de les tertúlies literàries dialògiques és un dels més importants projectes de CONFAPEA, degut a la seua dimensió transformativa. Aquest projecte també està creant una xarxa coordinada entre les diferents tertúlies i publicant un butlletí internacional. Un dels actes més importants és la Conferència anual de tertúlies literàries dialògiques coordinada i promoguda per CONFAPEA per a disseminar la lectura dialògica.

L'organisme està interessat en l'extensió de les tertúlies literàries per a democratitzar l'accés a la literatura clàssica, cultura i educació a tots els adults. Fer açò significa promoure el diàleg, la reflexió crítica i la participació activa entre gent que tradicionalment ha estat exclòs. *Mil i una tertúlia literària dialògica* vol promoure les tertúlies literàries no sols a l'Estat Espanyol sinó al món sencer, lluitant així per l'educació democràtica de persones adultes.

Dialogant al voltant dels llibres

6. GATHERING IN CYBERSPACE

*Gathering in Cyberspace*¹ és un projecte europeu coordinat per Àgora, una associació de participants de Barcelona. Àgora va començar aquest projecte per a promoure l'experiència de les tertúlies literàries dialògiques i augmentar les seues possibilitats a través d'Internet. Es va iniciar en desembre del 1999, i en el primer encontre a Barcelona es va definir una metodologia coordinada i un pla de treball. Va començar amb la participació d'aprenents adults de Dinamarca, República Txeca i França. Les persones participants d'aquestes trobades eren també aprenents adults sense coneixements acadèmics, els quals després del primer encontre internacional, van començar a llegir els clàssics amb el llibre de Franz Kafka, *La Metamorfosi*.

Com a part d'aquest projecte cada *partner* tenia l'obligació de crear una nova tertúlia literària cada setmana. Les tertúlies literàries cibernètiques en Dinamarca, França, la República Txeca i l'Estat Espanyol llegeixen el mateix llibre i comparteixen les seues reflexions col·lectives en un fòrum virtual en Internet.

Les *Gathering in Cyberspace* segueixen la metodologia de la tertúlia literària dialògica, en el qual els participants de cada tertúlia :

1. Decideixen el nombre de pàgines que llegeixen en casa, elegeixen un paràgraf, contribueixen a les reflexions de seu grup, i comencen a dialogar al voltant d'eixes contribucions.
2. La seua discussió en la sessió és després compartida en el fòrum amb els participants d'altres països, els quals estan fent el mateix en els seus propis grups.
3. Abans de cada sessió setmanal al menys un participant del grup llig en el fòrum els comentaris, reflexions o opinions dels participants d'altres cercles d'altres països per a incloure'ls també en la discussió local.

En aquestes *Gatherings in Cyberspace* no tots els participants necessiten saber utilitzar els ordinadors ja que l'activitat més important és la lectura dialògica en cada cercle. Aquelles persones que mai han fet servir un ordinador poden participar escoltant a els companys/es que han estat llegint en el fòrum. Els i les tertulians-es no necessiten parlar anglés per a formar part d'eixes trobades ja que hi pot haver una persona que sàpiga anglés que vaja traduïnt.

Aquest projecte ha ajudat a desenvolupar moltes dimensions de l'aprenentatge: la lectura dialògica d'obres clàssiques, les reflexions col·lectives al voltant de la tertúlia, la creació de coneixement entre tots-es els i les participants i ha incrementat l'accés a la nova informació i a les tecnologies de la informació.

Contactar amb gent d'altres cultures per mitjà de les tertúlies literàries cibernètiques ha trencat amb els prejudicis i les falses suposicions. La gent es dona compte que ells tenen moltes coses en comú encara que visquen en diferents països i que molts dels problemes socials són similars al voltant del món. Aquest fet fomenta la solidaritat, actituds antiracistes i coexistència cultural.

7. LA TERTÚLIA LITERÀRIA EN UNA SOCIETAT DIALÒGICA

La societat està esdevenint cada cop més dialògica. Freire (1997) defineix dialogisme com una interacció social, la qual veu com a requeriment de la natura humana i una reivindicació en favor de les opcions democràtiques.

Canvis recents com la proliferació de les noves tecnologies de la informació i la globalització incrementen el risc i les incerteses en la vida de la gent mentre es redefeixen les relacions socials en la família, en el treball, en la comunitat i en la vida privada. Cada cop més aquesta redefinició té lloc en els diàlegs diaris.

En les tertúlies literàries totes els contribucions i les opinions són valorades i aquesta pedagogia assegura que no hi ha veus silenciades. La gent que no tenia coneixements acadèmics, i que tradicionalment havia estat exclosa de l'educació i de les activitats culturals troben un lloc en el qual poden escoltar i llegir, expandint, adquirint i creant coneixement (Soler, 2001). Els valors i les habilitats de la gent en la cultura popular ha de ser reforçada per una pedagogia que prengui més atenció a les seues competències que a les seues deficiències. Aquest fet anima la participació en una societat on la gent estiga emprant cada dia més diàleg en les seues negociacions diàries.

El nou gir dialògic de la societat i en les ciències socials, humanes i educacionals és un marc útil en el qual té lloc l'experiència de la lectura dialògica de la tertúlia literària.

En les tertúlies literàries dialògiques ens hem basat en quatre punts bàsics del paradigma comunicatiu:

- Intersubjectivitat
- Capacitat universal d'aprenentatge
- Recreació del món de la vida
- Transformació

Aquests elements són els que aplicarem a l'experiència de la lectura en les lectures dialògiques, formant un nou model de comprensió de la lectura .

Estudiant l'aplicació d'aquests quatre elements d'estudi de la tertúlia literària tindrem en compte l'obra de Paolo Freire i de Jürgen Habermas. Els dos proposen la transformació social per mitjà de la promoció de les relacions basades en un diàleg igualitari.

Mentre que Habermas (1987) desenvolupa una teoria encaminada a la radicalització de la democràcia per mitjà de la racionalitat comunicativa de la gent, Freire (1970-1997) es centra en la importància de la democratització per mitjà del diàleg. Freire defensa el poder transformador d'una pedagogia dialògica contra aquells que mantenen que l'educació únicament reproduceix les estructures de poder.

Per altra banda, encara que mai menciona el terme dialogisme, Vigotsky (1978) afirma que la potencialitat està desenvolupada per mitjà de les interaccions socials.

8. NOVES POSSIBILITATS EN L'ERA DE LA INFORMACIÓ

Canvis de la nostra societat tals com la revolució de la informació i de les tecnologies de la comunicació, el fenomen de la globalització i l'increment de la flexibilitat econòmica han donat una millora de la societat organitzada com una xarxa en les quals la transmissió d'informació és crucial (Castells, 1997-8).

En una societat de la informació, l'economia està organitzada mitjançant xarxes i empreses que funcionen a un nivell global. En aquest nou ordre social, la informació i el coneixement són les principals fonts de productivitat i, conseqüentment, la clau que done accés a la xarxa i ajude al procés de seleccionar informació per participar en l'esfera social, política i econòmica. (Ayuste et al., 1994; Castells et al., 1999). Així les persones han de tenir èxit en l'educació per a fugir de la marginació i l'exclusió social.

La gent amb coneixements educatius diferents, ha creat una nova forma de desigualtats, incrementant el buit social entre aquells que han tingut accés a la informació i aquells que no. (Giroux & Flecha, 1992).

D'aquesta manera els efectes de la societat de la informació han estat en dos sentits. Per una banda, la nova economia mundial ha creat noves formes d'exclusió i ha incrementat els forats en la distribució de la riquesa. Per això les persones més riques han esdevingut encara més riques i la gent més pobre, més marginada en base a la seua capacitat d'accés a aquesta nova societat.

Per l'altra banda, el desenvolupament d'una societat de la informació està obrint noves possibilitats per al diàleg i la creació de noves formes de solidaritat (Castells, 1996).

Aquestes possibilitats han donat un augment de projectes alternatius que usen el diàleg fora del control i de la mediació de les institucions. Un exemple molt clar el podríem observar en les pròpies tertúlies literàries.

L'Era de la informació ha obert possibilitats per al diàleg entre xarxes de ciutadans i ciutadanes, fent que un projecte cultural com les tertúlies literàries dialògiques haja estat un èxit pel seu enorme potencial. Promoure les oportunitats d'aprenentatge per a aquelles persones que han tingut menys accés a la informació i fomentar la seua participació en les noves oportunitats dialògiques que emergeixen en la societat ajuda a lluitar contra la seua exclusió.

9. ELEMENTS DIALÒGICS MANIFESTATS EN LA TERTÚLIA LITERÀRIA

En la societat dialògica, els projectes educacionals que estan proveint d'oportunitats reals per a la transformació i per superar les desigualtats tenen una orientació dialògica. És a dir, promouen un aprenentatge instrumental, així com una reflexió crítica i una participació democràtica.

La tertúlia literària és un projecte basat en la tendència dialògica de la nostra societat que està proveint de noves oportunitats l'estudiantat adult sense una base acadèmica per a accedir a la literatura i a la cultura.

Els educadors i educadores de persones adultes han impulsat l'aprenentatge dialògic mitjançant diverses experiències en diversos ambients educacionals i en diferents parts del món. Aquest aprenentatge ha estat promogut moltes vegades per pedagogies emancipatòries que tenen en compte les seues experiències de vida, així com les seues veus i les seues opinions. Açò ha fet que els propis subjectes siguin actors i actrius de la pròpia transformació dels seus contextos.

La tertúlia literària dialògica és un espai on la gent pot participar en un projecte educacional que promou la literatura i la cultura. En ella, els i les participants transformen les seues vides i els seus entorns. Per a explicar el procés d'aprenentatge i de transformació ens centrem en quatre elements de l'enfocament dialògic que hi ha en la tertúlia literària dialògica:

1. Diàleg intersubjectiu
2. Capacitat universal per a aprendre
3. Recreació del món de la vida
4. Transformació

10. ANÀLISI DELS ELEMENTS DIALÒGICS

El primer element que analitzarem serà la noció d'intersubjectivitat, és a dir, la interacció entre subjectes capaços de llenguatge i acció (Habermas, 1987)

Habermas i Freire reflexen en molts casos relacions de persones i accions basades en el diàleg. Habermas (1987) argumenta que la gent en les seues pràctiques usa accions comunicatives per a reestructurar el seu món de la vida en base de la comprensió i el agraïment.

La idea de la racionalitat comunicativa i la intersubjectivitat és també la base de propostes com les de Freire (1970) que elaboren la centralitat d'interacció entre educadors i educadores i estudiantat.

Mirant els fonaments de la racionalitat comunicativa i del diàleg igualitari podem veure la clau per a comprendre i explicar la naturalesa dialògica de la tertúlia i la creença que tots els i les participants poden aprendre i participar en aquesta activitat cultural. Haurem d'observar també alguns requeriments per al diàleg igualitari com l'argumentació, pretensió de validesa (més que pretensions de poder), i l'objectiu, el subjectiu i els móns socials que formen el bagatge de les persones.

Un altre gran tema en la tertúlia és que la capacitat d'aprendre no és qüestionada. Ninguna capacitat per llegir, comprendre o formular opinions és posada en dubte. Quan la gent troba un espai on desenvolupar el seu potencial per a aprendre i superar barreres, es comprova que realment ho pot aconseguir.

CREA (1999) ha desenvolupat una teoria de l'aprenentatge dialògic que està explicada en 7 principis. Com podem comprovar tots ells es relacionen amb la metodologia de la tertúlia:

- Diàleg igualitari: Ús de les habilitats comunicatives com a instruments per a resoldre situacions que una persona en solitari no seria capaç de solucionar. És possible quan en el diàleg es tenen en compte la validesa dels arguments aportats en lloc de la posició de poder o privilegi de les persones.

- La intel·ligència cultural: Fa referència tant a la intel·ligència acadèmica com a la pràctica i a les habilitats comunicatives. A través de les habilitats comunicatives és possible el traspàs de competències d'àmbits acadèmics a pràctics, o d'àmbits pràctics a acadèmics. La definició del concepte d'intel·ligència cultural parteix de les capacitats que tots i totes posseïm, amb la qual cosa es desacrediten les teories educatives basades en els dèficits.

- La transformació: L'aprenentatge dialògic transforma les relacions entre la gent i el seu entorn. Es basa en la premissa de Freire que les persones som éssers de transformació i no d'adaptació. Defén la possibilitat i conveniència de les transformacions igualitàries que siguin resultat del diàleg.

- La dimensió instrumental: L'aprenentatge es basa, no en la reproducció jeràrquica o la competitivitat, sinó en la creació a través del diàleg d'expectatives positives i en la selecció dialogada d'aquelles coses que es volen i de quina manera es volen aprendre.

- Creació de sentit: Implica el desenvolupament de l'autonomia, el compromís i la responsabilitat de les persones amb elles mateixes per a orientar la pròpia existència al voltant del projecte de vida que eligeixen. Amb la creació de sentit s'amplia a l'esfera de decisió més personal la capacitat de transformació que implica l'aprenentatge dialògic.

- La solidaritat: La comunitat basada en l'aprenentatge dialògic es constitueix com un espai solidari creat per les aportacions de tots i totes, fetes no en funció de l'estatus social sinó de l'interès comú. Suposa una lluita contra l'exclusió derivada de la dualització social.

- Igualtat de diferències: Significa respectar per igual totes les diferències.

Dos d'eixos principis -intel·ligència cultural i la dimensió instrumental- són la clau de la tertúlia literària dialògica.

El tercer element, reinvençió del món de la vida, es manifesta en la tertúlia literària de dues maneres. Primer, en la tertúlia literària la gent redescobreix la racionalitat comunicativa del seu món de la vida, així com els espais comunicatius que ells havien perdut quan van ser presos per la burocràcia i la rutina. En les tertúlies literàries dialògiques la gent qüestiona la superioritat del coneixement oficial que un professor-a o uns i unes especialistes per exemple en literatura estudien. Totes les contribucions dels participants creen coneixement al voltant de la realitat de manera crítica com a part d'un debat intel·lectual molt ric.

El quart element és la transformació. Freire (1997) diu que som éssers de transformació no d'acomodació. La gent que participa en les tertúlies literàries ha estat exclosa de l'educació i d'un tipus concret de cultura i molts i moltes han internalitzat un sentiment d'inferioritat. Freire està interessat en explicar com la gent experimenta formes de dominació i d'opressió i com han caigut en la cultura del silenci. Creu, no obstant, en el protagonisme de la gent i amb Habermas, ho defineix com poder comunicatiu. Aquest autor afirma que nosaltres hem de denunciar les desigualtats i les opressions, i proposa vies alternatives per a superar aquestes situacions. En aquest sentit també rebutja els i les

intel·lectuals que critiquen les situacions sense oferir solucions, perpetuant així situacions d'injustícia i d'opressió. En oposició a aquests intel·lectuals podem trobar autors com Freire, Giroux, Macedo o Flecha que proposen alternatives per al canvi social.

Les tertúlies literàries dialògiques demostren que les pràctiques igualitàries en els espais són usualment reproduïts en uns altres aspectes de la vida de la gent. Aquest marc de transformació social ens ajuda a analitzar com les tertúlies literàries, al marge de ser un centre d'aprenentatge accelerat, de reflexió crítica i de transformació personal, s'estan expandint i estan esdevenint un moviment social important.

11. DIMENSIÓ DE LA LECTURA DIALÒGICA

Les persones participants tenen moltes raons per a atendre les tertúlies literàries però el més important és el procés de compartir les lectures en un entorn dialògic, el qual ens condueix a una millor comprensió de les mateixes.

Aquesta nova comprensió no s'oposa a la visió tradicional de la lectura i els elements associats a l'aprenentatge lector. En la tertúlia literària els i les participants usen el diàleg igualitari per a decidir que volen llegir en el grup. Després cadascú llig el text decidit a casa connectant-lo amb les seues experiències personals. Quan tornen al grup tots i totes comparteixen el que han llegit amb els altres participants i engugen un procés de reflexió. Més tard eixes reflexions tornaran a les diverses esferes de les seues vides. La lectura esdevé així doncs un procés singular que inclou diferents dimensions que Soler (2001) defineix com a lectura dialògica.

Lectura dialògica és el procés intersubjectiu de lectura i establiment de significat d'un text en el qual els lectors i lectores reforcen la seua comprensió lectora instrumental més enllà de la seua interpretació literària i reflexionen críticament sobre la vida i la societat mitjançant el diàleg igualitari, obrint així noves possibilitats de transformacions socials i personals com a lectors-es i com a persones del món.

Un element clau en la lectura dialògica és la intersubjectivitat, que uneix l'experiència individual subjectiva amb l'experiència col·lectiva del grup. La intersubjectivitat es refereix a la interacció entre els subjectes i els seus contextos socials.

La lectura dialògica és un procés comunicatiu en compte d'un procés individual, això implica que els participants engugen un procés d'interacció en el qual les seues experiències personals (en referència als seus móns objectius, subjectius i socials) es troben, interactuen i sovint es qüestionen i es redimensionen amb el col·lectiu.

El llegir, tradicionalment, s'ha vist com un procés en el qual s'intenta entendre el significat que l'autor/a tenia la intenció de donar a entendre. El significat és situat en la interacció entre el/ lector/a i el text, i el llegir és entès com una experiència subjectiva en el qual el/a lector/a aporta la seua subjectivitat a la tasca i interpreta el text per interacció amb el mateix. En resum, nocions com la intertextualitat també es centren en la construcció subjectiva d'un nou text que connecta experiències actuals i prèvies (Hartman, 1994). No obstant eixes perspectives, encara que diferents totes, es centren en el/la lector/a com un/a actor/actriu individual que ignora el grup quan analitza el procés de lectura. En lloc d'això, en les tertúlies literàries, la lectura dialògica va un pas enllà perquè inclouen tot el món. La lectura dialògica és una experiència intersubjectiva, basada en el diàleg igualitari i la solidaritat, en el qual la interacció entre el lector/a, el text i altres lectors i lectores esdevé la experiència interpretativa.

La lectura dialògica es centra en la comprensió lectora i en un compromís per mitjà del text. Esdevenir un lector o lectora dialògic significa ser més que un lector o lectora en profunditat amb una mirada crítica, entenent el text profundament i aportant les visions de la vida al mateix text. Això estableix també establir una relació dialògica amb les altres persones lectores. Els lectors/es dialògics/ques interpreten i fan reflexions crítiques del llibre amb les altres reflexions dels i de les participants. L'experiència compartida fa que els i les participants tinguin més curiositat per tot allò que envolta la lectura, com la vida de l'autor/a o el context en què es va escriure l'obra.

En la tertúlia literària dialògica, entendre i interpretar els llibres clàssics, engegar una reflexió crítica sobre els mateixos i repensar la societat i l'aprenentatge al llarg d'una vida són dimensions associades amb l'alfabetització que sols poden tenir lloc mitjançant el diàleg entre els i les participants. El diàleg és la base del funcionament i del procés d'aprenentatge que té lloc a la tertúlia literària. Aquest procés d'aprenentatge és un cercle que es manté, incrementant-se i transformant-se de la realitat quotidiana a la tertúlia i des de la tertúlia a la comunitat, i així continuant.

12. DESENVOLUPAMENT DE LES SESSIONS EN LES TERTÚLIES LITERÀRIES DIALÒGIQUES.

Abans de començar el desenvolupament de les sessions hem de tenir en compte varies premisses com que totes les persones de la tertúlia són iguals i diferents o que la igualtat formal fa que el grup acorde unes normes per a superar les dificultats que sorgeixen, per exemple el nombre desigual d'intervencions. La col·laboració i l'autocreació de sentit fan que es rebutge el sentit d'aplegar a opinions homogènies i que es potencie la reflexió i visió personal del món i de la literatura.

Passant ja al desenvolupament propi de les sessions observem el següent (Aguilar,2002):

- El grup es reuneix cada setmana en una sessió de dues hores.
- El número de persones del grup oscil·la entre vint i trenta participants. “La majoria passen de no llegir cap llibre a devorar obres de Proust, Baudelaire o Cortázar. El secret de tal transformació està en les pròpies persones. Fins aleshores les seues riquíssimes capacitats havien tingut escassa valoració social, per expressar-se amb formes diferents als poder acadèmics” (Flecha, 1997).
- Decideixen un llibre conjuntament i acorden el número de pàgines que llegiran eixa setmana.
- Tots els i les integrants llegeixen en casa les pàgines acordades i al dia següent es reuneixen per a dialogar el contingut o de temes que deriven de la lectura.
- El diàleg s'efectua de la següent manera: cada participant porta com a mínim un fragment elegit per a llegir-lo en veu alta i explicar per què li ha resultat interessant o especialment significatiu. L'aprenentatge dialògic inclou l'aprenentatge instrumental decidit per les persones participants. Açò els impulsa a buscar més dades al voltant dels autors i autores, les seues vides, influències i contextos històrics. Aquests temes són contemplats en el grup com a suggerències del diàleg.

Aquesta proposta de les tertúlies literàries dialògiques està creixent dia a dia i ha aconseguit apropar els clàssics de la literatura a aquells que no havien tingut abans la possibilitat d'accedir a ells i donant un valor literari a les coses quotidianes. Esperem que aplegue el dia que s'arriben a formar les *Mil i una tertúlia literària dialògica*.

BIBLIOGRAFIA

- AGUILAR, C.(2002): “La tertulia literaria dialógica del CREA o cómo aprender a saltar las tapias de la desigualdad social a través de la literatura” en *VII Congreso Internacional de la Sociedad española de Didáctica de la Lengua y la Literatura*. Santiago de Compostela, 27-29 de noviembre. (Actes en premsa)
- AYUSTE, A., FLECHA, R., LÓPEZ, F., LLERAS, J. (1994). *Planteamientos de la pedagogía crítica. Comunicar y transformar*. Barcelona: Aula Graó.
- BECK, U., (1998): *La sociedad del riesgo: hacia una nueva modernidad*. Barcelona: Paidós.
- CASTELLS, M. (1997-1998): *La era de la información. Economía, sociedad y cultura. Vol.I: La sociedad en red. Vol.II: El poder de la identidad. Vol.III. Fin del Milenio*. Madrid: Alianza.
- CASTELLS, M - FLECHA, R- FREIRE, P.- GIROUX, H- , MACEDO, D- WILLIS, P. (1994): *Nuevas perspectivas críticas en educación*. Barcelona: Paidós.
- CREA (1999): “Cambio Educativo. Teorías y prácticas que superan las desigualdades”. *I Jornadas Educativas en el Parc Científic de Barcelona*. 22-23 Noviembre.
- FLECHA, R. (1997): *Compartiendo palabras. El aprendizaje de las personas adultas a través del diálogo*. Barcelona: Paidós.
- FREIRE, P. (1970): *Pedagogy of the Opressed*. New York: Continuum
- FREIRE, P.(1997): *Pedagogy of the Heart*. New Cork: Continuum
- GIROUX, H.A.- FLECHA, R. (1992): *Igualdad Educativa y Diferencia Cultural*. Barcelona: Roure.
- HABERMAS, J. (1987): *Teoría de la Acción comunicativa. Vol.I: Racionalidad de la acción y racionalización social. Vol. II: Crítica de la razón funcionalista* . Madrid. Taurus.
- HARTMAN, D.K. (1994): *The Intertextual Links of Readers Using Multiple Passages: A Postmodern /Semiotic/Cognitive View of Meaning making*. En Rudell, R.- , Rapp Rudell, M. -Singer. H. (Eds.)(1994): *Theoretical Models and Processes of Reading* . Internacional Reading Association.
- SOLER, M. (2001). *Dialogic reading: A new understanding of the reading event* .(Tesi doctoral). Harvard University.
- VYGOSTKY, L.S. (1978): *Mind in Society. The Development of Higher Psychological Processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

ANOTACIONES

¹ La traducció al català seria “Trobades al Ciberespai”